

ที่ รง ๐๓๐๔.๓/ว ๒๗ ๓๓ ๙ ๓

ถึง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

กรมการจัดหางานขอส่งรายงานผลการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๖๘ การเปลี่ยนผ่าน
การจ้างงานยุคดิจิทัลและทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต โดยสรุปผลการศึกษาที่สำคัญและอภิปราย
ผลการศึกษาวិจัยประจำปี ๒๕๖๘ เรื่องทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคตของอุตสาหกรรมอาหาร
การบูรณาการแหล่งอุปสงค์และอุปทานแรงงานเพื่อการเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลในเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) และภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
มาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาใช้ประโยชน์ต่อไป รายละเอียดปรากฏตามคิวอาร์โค้ดท้ายหนังสือฉบับนี้

กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๖ ๗๘๗๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ lmi.analyst@gmail.com

รายงานผลการสัมมนาวิชาการ
ประจำปี ๒๕๖๘

บันทึกข้อความ

สำนักอธิบดี
เลขรับที่ 484
วันที่ 2 ก.ย. 2568
เวลา 15.46 น.

ส่วนราชการ กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กลุ่มงานวิเคราะห์และวิจัย โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๖ ๗๘๗๐, ๓๑๔๕
ที่ รง ๐๓๐๔.๓/ ๖๑๕ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานผลการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๖๘ การเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลและทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต

เรียน อธิบดี

๑. เรื่องเดิม

หนังสือกองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๓๐๔.๓/๕๔๙ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๘ กรมการจัดหางานอนุมัติให้กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงานจัดสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๖๘ การเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลและทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๘ ณ โรงแรมเอส รัชดา เลเซอร์ ไฮเทล เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร และผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (VDO Conference) ด้วยโปรแกรม ZOOM เพื่อนำเสนอผลการศึกษาการเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลและทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาร่วมอภิปรายให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อผลการศึกษาวิจัย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่สนใจสามารถเข้าร่วมการสัมมนาได้อย่างทั่วถึง

๒. ขอรายงาน

กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงานขอรายงานผลการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๖๘ การเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลและทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต ดังนี้

๒.๑ มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน ๒๕๐ คน โดยเข้าร่วมสัมมนา ณ ห้องสัมมนา จำนวน ๘๐ คน และผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (VDO Conference) ด้วยโปรแกรม ZOOM จำนวน ๑๗๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นายจ้าง/สถานประกอบการ ผู้แทนหน่วยงานด้านการศึกษา สถาบันการศึกษา ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน และข้าราชการ/เจ้าหน้าที่กรมการจัดหางาน

๒.๒ สรุปการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต ของอุตสาหกรรมอาหาร การเปลี่ยนผ่านการจ้างงานจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปภายในสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า และภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสรุป ดังนี้

๒.๒.๑ การศึกษาวิจัยเรื่อง “ทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคตของอุตสาหกรรมอาหาร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม ตำแหน่งงานที่มีความต้องการในอนาคต ตำแหน่งงานที่คาดว่าจะลดความต้องการหรือสูญหายไป และสมรรถนะที่นายจ้าง/สถานประกอบการต้องการจากแรงงาน ซึ่งครอบคลุม ๕ ธุรกิจ ดังนี้

- ๑) การผลิตอาหารทะเลแปรรูป โดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคใต้
- ๒) การผลิตอาหารแปรรูปจากผักและผลไม้ โดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ
- ๓) การผลิตเครื่องปรุงรส โดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคกลาง
- ๔) การผลิตเครื่องดื่ม โดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ๕) การผลิตอาหารสำหรับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง โดยศูนย์บริหารข้อมูล

ตลาดแรงงานภาคตะวันตก

ผลการศึกษา...

ผลการศึกษา พบว่า แนวโน้มที่น่าจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยปัจจัยด้านสังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การเมือง และปัจจัยด้านคุณค่า โดยตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคต ยังคงเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาชีพหลักในการทำงาน เช่น ตำแหน่งวิศวกรระบบอัตโนมัติ ช่างซ่อมบำรุง และช่างเทคนิคที่มีความรู้ด้านเครื่องจักร นักวิทยาศาสตร์อาหาร นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety) และนักวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (R&D) ฯลฯ สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป เป็นตำแหน่งงานที่มีกระบวนการทำงานแบบเดิมและซ้ำซากหรืองานรoutines (Routine) เช่น พนักงานฝ่ายผลิต พนักงานธุรการ เสมียน พนักงานขายหน้าร้าน และคลังสินค้าแบบดั้งเดิม ฯลฯ สำหรับสมรรถนะที่นายจ้าง/สถานประกอบการต้องการจากแรงงาน โดยทักษะที่เป็นความถนัดทางวิชาชีพ (Hard Skills) ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ความรู้ด้านมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร และความรู้ด้านวัตถุดิบและกระบวนการผลิต สำหรับทักษะทางอารมณ์ (Soft Skills) ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การคิดวิเคราะห์ และการปรับตัว/ความยืดหยุ่น

๒.๒.๒ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการแหล่งอุปสงค์และอุปทานแรงงานเพื่อการเปลี่ยนผ่าน การจ้างงานยุคดิจิทัลในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ศึกษากรณีการเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปภายในสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า” โดยกลุ่มงานวิเคราะห์และวิจัย กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ประกอบด้วย การเปลี่ยนจากรถยนต์สันดาป (Internal Combustion Engine: ICE) ไปเป็นรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) ทำให้ธุรกิจผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ICE ที่มีจำนวนชิ้นส่วนมากกว่า EV ถึง ๑๐ เท่า ต้องลดการจ้างงานและชั่วโมงทำงานลงอย่างมาก ในทางกลับกัน ธุรกิจ EV กลับต้องการแรงงานทักษะสูงที่ยังคงขาดแคลนในตลาด เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่ ซอฟต์แวร์ และระบบไฟฟ้าแรงสูง นอกจากนี้ ธุรกิจ EV ยังต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงและข้อจำกัดด้านการเงินของผู้บริโภค

๒.๒.๓ การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี” กรณีศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออก

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย (๑) ช่องว่างด้านทักษะ (Skill Gap) บัณฑิตขาดทักษะที่จำเป็นในโลกการทำงานจริง ทั้งทักษะเชิงเทคนิค ภาษา และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Soft Skills) ซึ่งเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ (๒) ผู้สมัครงานขาดประสบการณ์ การขาดโอกาสฝึกงานทำให้บัณฑิตไม่คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ส่งผลให้นายจ้างไม่มั่นใจที่จะรับเข้าทำงาน และ (๓) ทักษะที่บัณฑิตให้ความสำคัญให้นายจ้างให้ความสำคัญกับทัศนคติที่ดี ความเป็นผู้นำ และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มากกว่าความรู้ทางวิชาการ นอกจากนี้ การเรียกเงินเดือนสูงเกินไป โดยไม่มีประสบการณ์ก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการได้งานทำ (รายละเอียดผลการศึกษาและการอภิปรายผลตามเอกสารแนบ ๑)

๒.๓ การประเมินผลความพึงพอใจการจัดสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๖๘ ผู้เข้าร่วมสัมมนา ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน ๑๔๒ คน พบว่า มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาการศึกษาในการสัมมนา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๐ รองลงมา คือ รูปแบบการนำเสนอผลการวิจัย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๗ และความสามารถของผู้นำเสนอผลการวิจัย คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๖ และส่วนใหญ่เห็นว่าผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์และต่อยอดได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๕ โดยสามารถนำไปใช้ด้านการศึกษา...

ด้านการศึกษา/พัฒนาและเพิ่มพูนความรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๙ รองลงมา คือ ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานในองค์กร คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๓ และใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนเพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับบุคลากรในองค์กร (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒)

๒.๔ การดำเนินงานขั้นตอนต่อไป กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงานจะนำรายละเอียดจากการอภิปรายผลการศึกษาวิจัยไปจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน เตรียมความพร้อมเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกองบริหารข้อมูลตลาดแรงงานจะได้แจ้งผลการสัมมนาดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาใช้ประโยชน์ต่อไป

(นางสาวสุจิตรา ขจรกิตาการ)

ผู้อำนวยการกองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน

ทราบ

(นายพิเชษฐ์ ทองพันธ์)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน รักษาการแทน
อธิบดีกรมการจัดหางาน

- ๔ ก.ย. ๒๕๖๘

(นายมงคล สงคราม)

รองอธิบดีกรมการจัดหางาน

๕ 2 ก.ย. 2568

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการวิจัยประจำปี ๒๕๖๘
เรื่อง ทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคตของอุตสาหกรรมอาหาร
การบูรณาการแหล่งอุปสงค์และอุปทานแรงงานเพื่อการเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัล
ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)
และภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

๑. การศึกษาวิจัยเรื่อง ทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคตของอุตสาหกรรมอาหาร ดำเนินการศึกษา
ครอบคลุมในธุรกิจ ดังนี้

๑.๑ อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคใต้

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป ประกอบด้วย
(๑) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุดิบ ปริมาณ และราคา (๒) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายหรือกฎระเบียบ
ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (๓) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้า (๔) ปัจจัยการใช้เครื่องมือ
และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น และ (๕) ปัจจัยข้อกีดขวางด้านสาธารณสุข (เช่น โรคระบาด) โดยคาดว่า
ตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคต ได้แก่ หัวหน้าแผนกผลิต/พนักงานฝ่ายผลิต เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
คุณภาพ เจ้าหน้าที่พัฒนาซอฟต์แวร์ (IT) เจ้าหน้าที่คลังสินค้าและบรรจุภัณฑ์ พนักงานฝ่ายขาย เจ้าหน้าที่
การวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นต้น สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป ได้แก่
ล่ามแปลภาษา โดยสมรรถนะที่ต้องการจากแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย
ของอาหารและมาตรฐานด้านสุขอนามัย ทักษะความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ทักษะด้านดิจิทัล
ทักษะด้านการผลิตและแปรรูป ทักษะด้านการควบคุมคุณภาพ ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
ทักษะด้านการเรียนรู้และพัฒนา ทักษะด้านการจัดการและการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านความยั่งยืน
และสิ่งแวดล้อม และทักษะด้านการจัดการ

การอภิปรายผล

- ๑) การขาดแคลนวัตถุดิบและราคาผันผวน ตามทฤษฎีโยแมงมูม
- ๒) มาตรฐานที่เข้มงวดของคู่ค้าหลัก เช่น สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนสูง
ในการปรับปรุง
- ๓) ความเสี่ยงจากการย้ายฐานการผลิตของโรงงานไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดต้นทุน
- ๔) ปัญหาโรคระบาดในสัตว์น้ำ
- ๕) การขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง

๑.๒ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปจากผักและผลไม้ ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคเหนือ

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารแปรรูปจากผักและผลไม้
ประกอบด้วย (๑) ปัจจัยด้านสังคม คือ การขาดแรงงานในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกหรือขาดแรงงานคนรุ่นใหม่
เข้ามาทำงาน จึงต้องมีการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้าทำงาน (๒) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี คือ มีการใช้คน
ในสายการผลิต และใช้ AI ใน Back Office (๓) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือ อากาศแปรปรวนทำให้ผลผลิตลดลง
หรือมากเกินไป (๔) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ราคาวัตถุดิบผันผวนตามเศรษฐกิจโลก (๕) ปัจจัยด้านการเมือง คือ
สถานการณ์การเมืองโลกและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกำแพงภาษี และ (๖) ปัจจัยด้านคุณค่า คือ พฤติกรรม
การบริโภคของลูกค้าเปลี่ยนไป จากเดิมบริโภคผลไม้กระป๋องเปลี่ยนพฤติกรรมไปทานผลไม้สดแทน โดยคาดว่า
ตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคตได้แก่ แรงงานผลิตที่มีทักษะที่หลากหลายหน้าที่ (Multi skill)

พนักงานขับรถ...

พนักงานขับรถ ช่างเทคนิคทั่วไป เจ้าหน้าที่ QA/QC วิศวกรเครื่องกล วิศวกรไฟฟ้า นักวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (R&D) และช่างไฟฟ้า/ช่างกล เป็นต้น สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป ได้แก่ พนักงานผสมวัสดุ พนักงานบรรจุทั่วไป พนักงานการเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล และพนักงานเคลื่อนย้าย/ขนสินค้า เป็นต้น โดยสมรรถนะที่ต้องการจากแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการทำงานได้หลากหลายหน้าที่ (Multi skill) ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะด้านวัตถุดิบและกระบวนการผลิต ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล

การอภิปรายผล

อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปจากผักและผลไม้กำลังเผชิญกับปัญหาที่หลากหลาย ได้แก่ การขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำงานในโรงงาน และแรงงานสูงอายุที่มีทักษะเฉพาะทางกำลังจะหมดไป ทำให้ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมได้รับผลกระทบจากราคาวัตถุดิบที่ผันผวน และการแข่งขันจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคจากกฎระเบียบและมาตรฐานการส่งออกที่ซับซ้อนด้านเทคโนโลยี ผู้ประกอบการรายย่อยขาดเงินทุนในการซื้อเครื่องจักรใหม่ ทำให้ต้องใช้เครื่องจักรเก่าที่ไม่มีประสิทธิภาพ และสุดท้ายการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพลดลง ขณะเดียวกันพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยหันมาบริโภคผลไม้สดมากขึ้นส่งผลให้ความนิยมในผลไม้กระป๋องลดลงอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ อุตสาหกรรมเครื่องปรุงรส ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคกลาง

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องปรุงรส ประกอบด้วย (๑) การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของลูกค้า (๒) การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น) (๓) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าและการลงทุนทั่วโลก และ (๔) ข้อกังวลเกี่ยวกับกฎหมายกฎระเบียบด้านสาธารณสุข เช่น โรคระบาด/การปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์ในอาหาร โดยคาดว่าตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคต ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์อาหาร วิศวกรระบบอัตโนมัติ นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล เจ้าหน้าที่การตลาดต่างประเทศ เป็นต้น สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป เนื่องจากการนำเทคโนโลยีและ AI มาใช้ในกระบวนการผลิตและงานบริหารจัดการ อาจส่งผลให้จำนวนพนักงานในกลุ่มงานธุรการระดับปฏิบัติการ เช่น เสมียน หรือผู้จัดบันทึกการประชุมลดลง รวมถึง แรงงานทั่วไปในสายการผลิต เนื่องจากการเปลี่ยนไปใช้ระบบอัตโนมัติมากขึ้นในระยะยาว โดยสมรรถนะที่ต้องการจากแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านความปลอดภัยอาหารและคุณภาพ ทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารและมาตรฐานด้านสุขอนามัย ทักษะด้านการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

การอภิปรายผล

อุตสาหกรรมเครื่องปรุงรสของไทยมีโอกาสเติบโตสูง โดยเฉพาะในตลาดโลก เนื่องจากไทยติดอันดับที่ ๘ ของโลกด้านการส่งออกเครื่องปรุงรส และมีศักยภาพในการเป็น Soft Power ผ่านรสชาติและเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ซอสที่ใช้กระบวนการหมักแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นจุดแข็งที่แตกต่างจากคู่แข่ง การพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับแนวโน้มโลก และเน้นการพัฒนาทักษะแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดจะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจและรักษาความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกอย่างยั่งยืน

๑.๔ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม...

๑.๔ อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องดื่ม ประกอบด้วย (๑) ปัจจัยด้านสังคม คือ สังคมสูงวัย เพิ่มผลิตภัณธ์สุขภาพ (๒) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี คือ ลดแรงงานซ้ำซ้อน เพิ่มทักษะดิจิทัล (๓) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ความผันผวนราคาพลังงาน อัตราเงินเฟ้อ-ต้นทุนสูง (๔) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือ ผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๕) ปัจจัยด้านการเมือง คือ กฎหมายควบคุมโฆษณา กฎหมายสิ่งแวดล้อม และ (๖) ปัจจัยด้านคุณค่า คือ เน้นสุขภาพ โปร่งใส ยั่งยืน พัฒนาผลิตภัณธ์สุขภาพ โดยคาดว่าตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคต ได้แก่ พนักงานขับรถและบุคคลด้านการขนส่ง นักวิจัยและพัฒนาผลิตภัณธ์เครื่องดื่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอาหาร ผู้จัดการโรงงานอัจฉริยะ นักการตลาดดิจิทัล นักออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักเทคโนโลยีอาหาร นักพัฒนาความยั่งยืน/ผู้เชี่ยวชาญด้าน ESG ผู้ตรวจสอบคุณภาพที่ใช้เทคโนโลยี เจ้าของธุรกิจ/ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก SMEs ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต นักต้มเปียร์ นักพัฒนาสูตรเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและข้อบังคับ เป็นต้น สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป ได้แก่ พนักงานขายของหน้าร้าน พนักงานกระจายสินค้าดั้งเดิม ผู้ช่วยห้อง Lab แรงงานทั่วไป ผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบดั้งเดิม พนักงานบรรจุสินค้า เป็นต้น โดยสมรรถนะที่ต้องการจากแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะด้านดิจิทัล ทักษะความรู้ด้านการประเมินและวัดผลความยั่งยืนของมาตรฐาน ESG ทักษะด้านโภชนาการและสุขภาพ ทักษะด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ทักษะการตัดสินใจเชิงข้อมูล และทักษะการปรับตัวต่อเทคโนโลยี

การอภิปรายผล

๑) ด้านสังคมและแรงงาน การเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพมากขึ้น สอดคล้องกับนโยบายภาษีน้ำตาล และในสภาวะเศรษฐกิจที่มีเงินเฟ้อสูงผู้ประกอบการต้องจัดการต้นทุนให้ดีขึ้น

๒) ด้านเทคโนโลยี แม้การผลิตจะยังไม่ซับซ้อนมากนัก แต่การนำเทคโนโลยีมาช่วยบริหารจัดการและใช้พลังงานสะอาด เช่น โซลาร์เซลล์ จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพได้

๓) ด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมผู้บริโภค กระแสการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงการเติบโตควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมและธรรมาภิบาล หรือ ESG กำลังมาแรง โดยเฉพาะจากลูกค้าต่างชาติ ผู้ประกอบการที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมจะได้เปรียบในการแข่งขัน

๔) ด้านการเมืองและกฎระเบียบ กฎหมายที่ซับซ้อนและขั้นตอนการขออนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ที่ใช้ระยะเวลานานเป็นอุปสรรคสำคัญต่อผู้ประกอบการรายย่อย

๕) ด้านคุณค่า ผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความน่าเชื่อถือของแบรนด์มากขึ้น ทำให้สินค้าที่เคยได้รับความนิยมอย่างเช่นน้ำวิตามินเริ่มซบเซาลง เพราะผู้บริโภคฉลาดรู้และไม่เชื่อการโฆษณาเพียงอย่างเดียว

๑.๕ อุตสาหกรรมอาหารสำหรับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันตก

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารสำหรับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง ประกอบด้วย (๑) ข้อกังวลด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรคระบาด (๒) การเปลี่ยนแปลงเป็นดิจิทัล โดยการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น (๓) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าและการลงทุนทั่วโลก (๔) ข้อกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม และ (๕) นโยบายภาครัฐ นโยบายการลงทุนทั้งในประเทศ/ระหว่างประเทศ กฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยคาดว่าตำแหน่งงานสำคัญที่ต้องการในอนาคต ได้แก่ ช่างเทคนิค วิศวกรซ่อมบำรุง สัตวบาล หัวหน้าและเจ้าหน้าที่แผนกควบคุม เจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพ (QA/QC) พนักงานขายออนไลน์ ผู้จัดการด้านการขายและการตลาดต่างประเทศ วิศวกรอุตสาหกรรมและการผลิต และเจ้าหน้าที่...

และเจ้าหน้าที่บัญชี เป็นต้น สำหรับตำแหน่งงานที่จะลดความต้องการหรืออาจสูญหายไป ได้แก่ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต พนักงานขายของหน้าร้าน เจ้าหน้าที่ธุรการ/เสมียนทั่วไป เจ้าหน้าที่คลังสินค้า และพนักงานขับรถขนส่ง เป็นต้น โดยสมรรถนะที่ต้องการจากแรงงาน ประกอบด้วย ทักษะความสามารถทางเทคนิคเฉพาะ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลการออกแบบโปรแกรมสำเร็จรูป ทักษะความรู้เกี่ยวกับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง ทักษะด้านการปรับตัว การทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ภาษาต่างประเทศ และทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

การอภิปรายผล

๑) ข้อกังวลด้านสาธารณสุข แม้จะไม่ได้มีการอภิปรายเรื่องโรคระบาดโดยตรง แต่มีการกล่าวถึงการใช้วัสดุแปลกใหม่ เช่น กัญชงเป็นสารเสริมในอาหารสัตว์ เพื่อลดการใช้จ่ายปศุสัตว์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่อุตสาหกรรมปศุสัตว์จะผลิตอาหารสัตว์ที่มีความปลอดภัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสาธารณสุขมากขึ้น

๒) การเปลี่ยนแปลงเป็นเทคโนโลยีดิจิทัล การนำเทคโนโลยี AI มาใช้เพื่อช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) และลดการสูญเสียในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เริ่มนำเครื่องมือดิจิทัลมาปรับใช้ในกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน

๓) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้า การลงทุน และสแนมลูกค้า อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เลี้ยงกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในกลุ่มคนโสดหรือคู่รักที่ไม่มีบุตรที่หันมาเลี้ยงสัตว์เป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัว ทำให้มีการทุ่มเทค่าใช้จ่ายให้กับอาหารสัตว์มากขึ้น นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ยังมีแนวโน้มใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมอาหารคนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านการพัฒนาสูตรอาหาร การใช้วัตถุดิบ และมาตรฐานการผลิต

๔) ข้อกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม มีการพิจารณาในเรื่อง Green Transport และ Green Logistic เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและลด Carbon Footprint ของโรงงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ได้นำของเสียจากการผลิตอาหารคน เช่น กากไก่ หรือเปลือกสับปะรด มาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งช่วยลดของเสียและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต

๒. การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการแหล่งอุปสงค์และอุปทานแรงงานเพื่อการเปลี่ยนผ่านการจ้างงานยุคดิจิทัลในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ศึกษากรณีการเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปภายในสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ศึกษากรณีการเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปภายในสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนผ่านจากอุตสาหกรรมยานยนต์สันดาปภายในสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑) ผลกระทบต่ออุปสงค์แรงงาน

(๑) ผู้ผลิตรถยนต์สันดาป กำลังเผชิญกับการลดการจ้างงานใหม่และลดชั่วโมงการทำงาน เนื่องจากต้องเปลี่ยนพนักงานไปทำงานในตำแหน่งใหม่ และการเปลี่ยนไปผลิตชิ้นส่วน EV ก็อาจไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้

(๒) ผู้ผลิตรถยนต์ไฟฟ้า (BEV) ต้องการแรงงานทักษะสูง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่ และกำลังเผชิญกับการแข่งขันสูงทั้งด้านราคาและเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยอดขายยังได้รับผลกระทบจากความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ

๒) การปรับตัวของธุรกิจและพนักงาน

(๑) ธุรกิจ ต้องพัฒนาศักยภาพให้มีความจำเป็น เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่และการดูแลรักษา โดยมีการจัดการอบรมทั้งภายในและภายนอกบริษัทเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนของตลาด EV ซึ่งถือเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสในการเกิดอุตสาหกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน

(๒) พนักงาน...

(๒) พนักงาน ต้องปรับเปลี่ยนทักษะโดยการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถทำงานในอุตสาหกรรม EV ได้ โดยเฉพาะพนักงานระดับกลาง

๓) ผลกระทบต่ออุปทานแรงงานและสถาบันการศึกษา

(๑) สถาบันการศึกษา มีการปรับปรุงหลักสูตรให้กระชับและทันสมัยมากขึ้น โดยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่และการดูแลรักษา อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ อาจารย์ และจำนวนนักเรียนที่ลดลง

(๒) สถาบันการศึกษาได้เปิดหลักสูตรใหม่ที่เกี่ยวข้องกับ EV และร่วมมือกับสถานประกอบการมากขึ้น เพื่อให้หลักสูตรตอบโจทย์ตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

การอภิปรายผล

อุตสาหกรรมยานยนต์ในเขต EEC กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากการเปลี่ยนผ่านสู่ธุรกิจรถยนต์ไฟฟ้า (EV) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานแรงงาน ดังนี้

๑) ผลกระทบต่ออุปสงค์แรงงาน

(๑) ธุรกิจยานยนต์สันดาป (ICE) ในส่วนของโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ICE กำลังประสบปัญหาการแข่งขันสูง และความต้องการชิ้นส่วนที่ลดลง เนื่องจากชิ้นส่วนในรถยนต์ EV มีจำนวนน้อยกว่าถึง ๑๐ เท่า ทำให้มีการลดการจ้างงานใหม่และลดชั่วโมงการทำงาน

(๒) ธุรกิจ EV ต้องการแรงงานที่มีทักษะสูง โดยเฉพาะความรู้ด้านเทคโนโลยีแบตเตอรี่ ซอฟต์แวร์ และระบบไฟฟ้าแรงสูง ซึ่งยังคงขาดแคลนในตลาดแรงงาน

๒) การสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา

ภาครัฐ มีการตั้งเป้าหมายพัฒนาบุคลากรด้าน EV กว่า ๓๐,๐๐๐ คน ภายในปี ๒๕๗๐ มีการให้เงินอุดหนุนและสิ่งจูงใจแก่สถานประกอบการเพื่อฝึกอบรมแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติเพื่อเชื่อมโยงกับอัตราค่าจ้าง

๓. การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี กรณีศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออก ศึกษาวิจัยโดยศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออก

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย

๑) ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในภาคตะวันออกที่ว่างงานส่วนใหญ่ มีสาเหตุหลักมาจากการขาดประสบการณ์ และทักษะที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการมีทัศนคติที่ต้องการค่าตอบแทนสูงเกินไป

๒) ประสบการณ์ทำงานหรือการฝึกงานมีความสำคัญมาก เพราะช่วยลดช่องว่างด้านทักษะระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ตลาดต้องการ บัณฑิตที่มีประสบการณ์จึงมีโอกาสดำรงงานมากกว่า ดังนั้น บัณฑิตควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ปรับทัศนคติให้พร้อมทำงาน และใช้ช่องทางการหางานที่หลากหลายเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้งาน

การอภิปรายผล

ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่มีสาเหตุหลักมาจากความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะที่เรียนกับความต้องการของตลาดแรงงานในเขต EEC ที่เน้นอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ขณะที่บัณฑิตส่วนใหญ่มาจากสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการว่างงาน ได้แก่

๑) ช่องว่างด้านทักษะ บัณฑิตจบใหม่ยังขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานจริง โดยเฉพาะทักษะด้านเทคนิค ภาษา และการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ

๒) การขาดประสบการณ์...

๒) การขาดประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องต้องกันว่า ประสบการณ์การฝึกงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้และปรับตัวเข้ากับการทำงานจริง ทั้งยังเพิ่มโอกาสในการได้งานหลังสำเร็จการศึกษา

๓) ทักษะ ทักษะของบัณฑิตจบใหม่เป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญ เนื่องจากนายจ้างให้ความสำคัญกับทักษะที่ดี ความเป็นผู้นำ และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มากกว่าความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การเรียกค่าตอบแทนสูงเกินไปโดยไม่มีประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่ทำให้นายจ้างปฏิเสธการจ้างงาน

๔) แนวทางการเพิ่มโอกาสในการได้งาน บัณฑิตควรใช้ช่องทางการหางานที่หลากหลาย รวมถึงการฝึกงานอย่างจริงจังในสถานประกอบการ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่องเพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับความต้องการของตลาดแรงงาน
